

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 21 czerwca 2012 r.*

Jurysdykcja i wykonywanie orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych — Rozporządzenie (WE) nr 44/2001 — Czasowy zakres zastosowania — Wykonanie orzeczenia wydanego przed przystąpieniem państwa wykonania do Unii Europejskiej

W sprawie C-514/10

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Nejvyšší soud (Republika Czeska) postanowieniem z dnia 13 października 2010 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 2 listopada 2010 r., w postępowaniu:

Wolf Naturprodukte GmbH

przeciwko

SEWAR spol. s r.o.,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes izby, J. Malenovský, R. Silva de Lapuerta, G. Arestis i D. Šváby (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: P. Cruz Villalón,

sekretarz: A. Calot Escobar,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu rządu czeskiego przez M. Smolka oraz J. Vlácilá, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzega, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu łotewskiego przez M. Borkovecę oraz A. Nikolajevą, działające w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez A.M. Rouchaud-Joët oraz M. Šimerdovą, działające w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 2 lutego 2012 r.,

wydaje następujący

* Język postępowania: czeski.

Wyrok

- 1 Przedmiotem wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest dokonanie wykładni art. 66 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. L 12, s. 1).
- 2 Wniosek ten złożony został w ramach sporu pomiędzy spółką Wolf Naturprodukte GmbH (zwaną dalej „spółką Wolf Naturprodukte”), z siedzibą w Grazu (Austria), a spółką SEWAR spol. s r.o. (zwaną dalej „spółką SEWAR”), z siedzibą w Šanovie (Republika Czeska), w przedmiocie uznania i wykonania w Republice Czeskiej orzeczenia wydanego w Austrii.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motyw 5 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi:

„Na podstawie art. 293 tiret czwarte traktatu państwa członkowskie zawarły dnia 27 września 1968 r. konwencję brukselską o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych [Dz.U. 1972, L 299, s. 32], której tekst został zmieniony przez konwencje o przystąpieniu nowych państw członkowskich do tej konwencji (dalej zwaną »konwencją brukselską«). Państwa członkowskie i państwa EFTA zawarły dnia 16 września 1988 r. konwencję z Lugano o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych [Dz.U. L 319, s. 9], która stanowi konwencję równoległą do konwencji brukselskiej z 1968 r. Konwencje te były w międzyczasie przedmiotem rewizji; Rada zatwierdziła treść zrewidowanego tekstu. Rezultaty osiągnięte w toku tej rewizji powinny zostać zachowane”.

- 4 Motyw 19 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi:

„W celu zapewnienia kontynuacji pomiędzy konwencją brukselską a niniejszym rozporządzeniem powinny być przewidziane przepisy przejściowe. Dotyczy to również wykładni postanowień konwencji brukselskiej przez Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich. Protokół z 1971 r. powinien być nadal stosowany do postępowań, które w momencie wejścia w życie niniejszego rozporządzenia już się toczą”.

- 5 Artykuł 4 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi:

„Jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania [miejsca zamieszkania ani siedziby] na terytorium państwa członkowskiego, jurysdykcję sądów każdego państwa członkowskiego, z zastrzeżeniem art. 22 i 23, określa prawo tego państwa”.

- 6 Artykuł 26 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi:

„1. Jeżeli pozwany, który ma miejsce zamieszkania [miejsce zamieszkania lub siedzibę] w jednym państwie członkowskim, jest pozwany przed sąd innego państwa członkowskiego i nie wdaje się w spór, sąd z urzędu stwierdza brak swej jurysdykcji, jeżeli jego jurysdykcja nie wynika z przepisów niniejszego rozporządzenia.

2. Sąd zawiesza postępowanie do czasu ustalenia, że pozwany miał możliwość uzyskania dokumentu wszczynającego postępowanie albo dokumentu równorzędnego w czasie umożliwiającym mu przygotowanie obrony albo że podjęte zostały wszelkie niezbędne do tego czynności.

[...]”.

7 Artykuł 66 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi:

„1. Przepisy niniejszego rozporządzenia mają zastosowanie tylko do takich powództw i dokumentów urzędowych, które zostały wytoczone bądź sporządzone po jego wejściu w życie.

2. Jeżeli powództwo zostało wytoczone w państwie członkowskim pochodzenia przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia, wówczas orzeczenia wydane po tej chwili będą uznawane i zezwoli się na ich wykonanie zgodnie z rozdziałem III:

a) jeżeli powództwo wytoczone zostało w państwie członkowskim pochodzenia po tym, jak konwencja brukselska lub konwencja lugańska weszły w życie zarówno w państwie członkowskim pochodzenia, jak i w państwie członkowskim, w którym powoływane jest orzeczenie;

b) we wszystkich innych przypadkach, jeżeli sąd miał jurysdykcję na podstawie przepisów, które są zgodne z przepisami jurysdykcyjnymi rozdziału II lub umowy, która obowiązywała w chwili wytoczenia powództwa pomiędzy państwem członkowskim pochodzenia a państwem członkowskim, w którym powoływane jest orzeczenie”.

8 Artykuł 76 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi:

„Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 marca 2002 r.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane w państwach członkowskich, zgodnie z Traktatem ustanawiającym Wspólnotę Europejską”.

Prawo czeskie

9 Zgodnie z treścią § 37 ust. 1 Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním (ustawy nr 97/1963 o międzynarodowym prawie prywatnym i procesowym, zwanej dalej „ZMPS”) „[s]ądom czeskim przysługuje jurysdykcja międzynarodowa do rozpoznawania sporów majątkowych, jeżeli ich właściwość wynika z prawa czeskiego”.

10 Paragraf 63 ZMPS stanowi:

„Orzeczenie organu sądowego państwa obcego w sprawach wymienionych w art. 1 [...] wywiera skutek w Republice Czeskiej, jeżeli właściwy organ zagraniczny stwierdził prawomocność takiego orzeczenia, a władze czeskie dokonały jego uznania”.

11 Paragraf 64 ZMPS stanowi:

„Orzeczenie zagraniczne nie podlega uznaniu ani wykonaniu, jeżeli:

[...]

c) strona postępowania, przeciwko której ma nastąpić uznanie orzeczenia, była w toku postępowania toczącego się przed organem zagranicznym pozbawiona możliwości skutecznego udziału w postępowaniu, w szczególności gdy nie zostało jej doręczone do rąk własnych wezwanie na rozprawę lub pismo wszczynające postępowanie lub gdy pismo wszczynające postępowanie nie zostało doręczone do rąk własnych pozwanego;

[...]

- e) nie jest zapewniona wzajemność; nie wymaga się jednak wzajemności, jeżeli orzeczenie zagraniczne nie jest skierowane przeciwko obywatelowi czeskiemu lub przeciwko czeskiej osobie prawnej”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytanie prejudycjalne

- 12 Wyrokiem z dnia 15 kwietnia 2003 r. Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz (krajowy sąd cywilny w Grazu, Austria) zasądził od spółki SEWAR na rzecz spółki Wolf Naturprodukte zapłatę należności, jaka przysługiwała jej od pozwanej.
- 13 W dniu 21 maja 2007 r. spółka Wolf Naturprodukte złożyła do Okresního soudu ve Znojme (sądu powiatowego w Znojmie, Republika Czeska) wniosek o stwierdzenie, na podstawie przepisów rozporządzenia nr 44/2001, wykonalności w Republice Czeskiej wyżej wskazanego orzeczenia oraz wniosła w tym celu o wszczęcie egzekucji z majątku spółki SEWAR.
- 14 Okresní soud ve Znojme oddalił ten wniosek orzeczeniem z dnia 25 października 2007 r. z uzasadnieniem, że rozporządzenie nr 44/2001 wiąże Republikę Czeską dopiero od dnia jej przystąpienia do Unii Europejskiej, a zatem od dnia 1 maja 2004 r. Opierając się na ZMPS, sąd ten orzekł, że przesłanki wykonania decyzji wydanej przez Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz nie zostały spełnione. Okresní soud ve Znojme stwierdził, po pierwsze, że orzeczenie to zostało wydane zaocznie, a z informacji dotyczących przebiegu postępowania sądowego można wywnioskować, że spółka SEWAR pozbawiona była możliwości skutecznego udziału w postępowaniu. Sąd ten stwierdził też, po drugie, że przesłanka wzajemności dotycząca uznawania i wykonywania orzeczeń pomiędzy Republiką Czeską a Republiką Austriacką nie była spełniona.
- 15 Spółka Wolf Naturprodukte założyła apelację od tego orzeczenia do Krajského soudu v Brně (sądu wojewódzkiego w Brnie, Republika Czeska), który orzeczeniem z dnia 30 czerwca 2008 r. oddalił apelację i zatwierdził orzeczenie wydane w pierwszej instancji.
- 16 Spółka Wolf Naturprodukte złożyła wówczas rewizję do Nejvyššího soudu (sądu najwyższego, Republika Czeska), żądając uchylecia orzeczenia sądu II instancji i ustalenia, że rozporządzenie nr 44/2001 wiąże wszystkie państwa członkowskie od dnia jego wejścia w życie, a zatem od dnia 1 marca 2002 r.
- 17 Uznając, iż brzmienie art. 66 rozporządzenia nr 44/2001 nie pozwala na jednoznaczne określenie czasowego zakresu obowiązywania tego aktu prawnego, Nejvyšší soud postanowił zawiesić postępowanie i wystąpić do Trybunału Sprawiedliwości z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 66 ust. 2 rozporządzenia [nr 44/2001] należy interpretować w ten sposób, że aby to rozporządzenie miało zastosowanie, konieczne jest, by w chwili wydania orzeczenia rozporządzenie to obowiązywało zarówno w państwie, którego sąd wydał orzeczenie, jak i w państwie, w którym strona wnosi o uznanie i wykonanie tego orzeczenia?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 18 Poprzez swe pytanie sąd krajowy zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 66 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że dla zastosowania tego rozporządzenia dla celów uznania i wykonania orzeczenia sądowego konieczne jest, aby w chwili wydania takiego orzeczenia rozporządzenie to obowiązywało zarówno w państwie członkowskim pochodzenia, jak i w wezwanym państwie członkowskim.

- 19 Tytułem wstępnym należy przypomnieć, że rozporządzenie nr 44/2001, które zastąpiło dla wszystkich państw członkowskich, z wyjątkiem Królestwa Danii, konwencję brukselską, weszło w życie – zgodnie z jego art. 76 – z dniem 1 marca 2002 r. Jak wskazał jednak rzecznik generalny w pkt 25 swej opinii, na terytorium państw członkowskich, które przystąpiły do Unii w dniu 1 maja 2004 r. – do których grona zalicza się Republika Czeska – rozporządzenie to weszło w życie dopiero z tym dniem.
- 20 Należy zauważyć, że – jak wynika to w szczególności z motywu 19 rozporządzenia nr 44/2001 – konieczne jest zapewnienie ciągłości pomiędzy konwencją brukselską a tymże rozporządzeniem. W tym celu ustawodawca Unii przewidział, między innymi, przepisy przechodnie, ujęte w art. 66 tego rozporządzenia.
- 21 Artykuł 66 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi, że jego przepisy mają zastosowanie jedynie do postępowań wszczętych po dniu jego wejścia w życie. Zasada ta reguluje zarówno kwestię właściwości sądów, jak i kwestię uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych.
- 22 Artykuł 66 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi zaś, na zasadzie wyjątku od powyższej zasady, że przepisy tego rozporządzenia dotyczące uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych mają zastosowanie do orzeczeń wydanych po dniu wejścia w życie tego rozporządzenia, jeżeli zapadły one w wyniku postępowań sądowych wszczętych przed tą datą zasadniczo pod warunkiem, że wspólne przepisy o jurysdykcji miały zastosowanie w obu zainteresowanych państwach członkowskich lub jeżeli jurysdykcja sądu państwa członkowskiego, w którym wydano orzeczenie, oparta była na przepisach zbliżonych do tych, jakie ustanowiono w rozdziale II rozporządzenia nr 44/2001.
- 23 Ani art. 66 ust. 1, ani art. 66 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001 nie określa jednak, czy pojęcie wejścia w życie rozporządzenia, które to pojęcie musi otrzymać jednolitą wykładnię w obrębie tego artykułu, odnosi się wejścia w życie w państwie wydania orzeczenia, to jest państwie pochodzenia, czy też w państwie, w którym orzeczenie ma być wykonane, to jest państwie wezwanym.
- 24 Należy zauważyć, że przepisy rozporządzenia nr 44/2001 wskazują na istnienie ścisłego związku pomiędzy normami dotyczącymi jurysdykcji, zawartymi w rozdziale II rozporządzenia, a normami dotyczącymi uznawania i wykonywania orzeczeń, zawartymi w rozdziale III rozporządzenia.
- 25 Przepisy jurysdykcyjne oraz przepisy dotyczące uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych zawarte w rozporządzeniu nr 44/2001 nie stanowią bowiem odrębnych i autonomicznych całości, lecz są ściśle ze sobą związane. Trybunał orzekł także, iż uproszczony mechanizm uznawania i wykonywania wprowadzony w art. 33 ust. 1 rozporządzenia, zgodnie z którym orzeczenia sądowe wydane w jednym państwie członkowskim są uznawane w pozostałych państwach członkowskich bez potrzeby przeprowadzania jakiegokolwiek postępowania i który co do zasady powoduje – zgodnie z art. 35 ust. 3 tego rozporządzenia – brak kontroli jurysdykcji sądów państwa członkowskiego pochodzenia, jest uzasadniony wzajemnym zaufaniem państw członkowskich, a w szczególności sądu państwa członkowskiego wezwanego do sądu państwa członkowskiego pochodzenia, z uwzględnieniem w szczególności przepisów o jurysdykcji bezpośredniej zawartych w rozdziale II (opinia 1/03 z dnia 7 lutego 2006 r., Zb.Orz. s. I-1145, pkt 163).
- 26 Jak Trybunał podkreślił w odniesieniu do konwencji brukselskiej, której wykładnia dokonana przez Trybunał ma także zastosowanie do rozporządzenia nr 44/2001 (zob. podobnie wyrok z dnia 18 października 2011 r. w sprawie C-406/09 Realchemie Nederland, Zb.Orz. s. I-9773, pkt 38), z uwagi na gwarancje udzielone pozwanemu w postępowaniu pierwotnym konwencja ta, w tytule III, przyjmuje bardzo szerokie podejście w odniesieniu do uznawania (wyrok z dnia 21 maja 1980 r. w sprawie 125/79 Denilauler, Rec. s. 1553, pkt 13). Sprawozdanie o konwencji sporządzone przez P. Jenarda (Dz.U. 1979, C 59, s. 1, 46) stwierdzało, że „[b]ardzo ściśle przepisy o jurysdykcji określone w tytule II oraz gwarancje udzielone w art. 20 na rzecz pozwanych, którzy nie stawili się w sądzie,

czynią możliwym rezygnację z jakiegokolwiek formy kontroli w zakresie jurysdykcji sądu, który wydał pierwotne orzeczenie, wykonywanej przez sąd wezwany do uznania lub wykonania orzeczenia” (ww. opinia 1/03, pkt 163).

- 27 Wynika stąd, że stosowanie uproszczonych przepisów o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń określonych w rozporządzeniu nr 44/2001, które chronią powoda w szczególności poprzez umożliwieniu mu uzyskania szybkiego, pewnego i skutecznego wykonania orzeczenia wydanego na jego korzyść w państwie członkowskim pochodzenia, jest uzasadnione jedynie o tyle, o ile wyrok, który ma zostać uznany lub wykonany, został wydany zgodnie z przepisami o jurysdykcji zawartymi w tym rozporządzeniu, które chronią interesy pozwanego, w szczególności stanowiąc, że co do zasady może zostać on pozwany przed sądy państwa członkowskiego innego niż państwo jego miejsca zamieszkania lub siedziby jedynie na podstawie szczególnych przepisów o jurysdykcji ujętych w art. 5–7 rozporządzenia.
- 28 Z drugiej strony w sytuacji takiej jak w stanie faktycznym sprawy przed sądem krajowym, gdy pozwana spółka ma siedzibę w państwie, które nie było jeszcze państwem członkowskim Unii ani w dacie wytoczenia powództwa, ani też w dacie wydania orzeczenia, i jest wobec tego uznawana za mającą siedzibę w państwie trzecim dla potrzeb stosowania rozporządzenia nr 44/2001, równowaga interesów stron określona w rozporządzeniu i opisana w pkt 27 powyżej nie jest już zapewniona. Gdy pozwany nie ma miejsca zamieszkania ani siedziby w jednym z państw członkowskich, jurysdykcję określa się, zgodnie z art. 4 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001, w oparciu o prawo państwa pochodzenia.
- 29 Ponadto rozporządzenie nr 44/2001 zawiera pewne mechanizmy mające na celu obronę praw pozwanego podczas pierwotnego postępowania w państwie pochodzenia, które mają jednak zastosowanie jedynie w wypadku, gdy pozwany ma miejsce zamieszkania lub siedzibę w państwie członkowskim Unii.
- 30 I tak art. 26 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi, że „[j]eżeli pozwany, który ma miejsce zamieszkania [miejsce zamieszkania lub siedzibę] w jednym państwie członkowskim, jest pozwany przed sąd innego państwa członkowskiego i nie wdaje się w spór, sąd z urzędu stwierdza brak swej jurysdykcji, jeżeli jego jurysdykcja nie wynika z przepisów niniejszego rozporządzenia”.
- 31 Podobnie zgodnie z art. 26 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001 sąd rozpoznający sprawę zobowiązany jest zawiesić postępowanie aż do czasu, gdy zostanie wykazane, że pozwany, który się nie stawił, mógł otrzymać pismo wszczynające postępowanie lub równoważny dokument z odpowiednim wyprzedzeniem umożliwiającym mu przygotowanie się do obrony albo że zostały podjęte w tym celu niezbędne kroki (zob. wyrok z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawie C-283/05 ASML, Zb.Orz. s. I-2041, pkt 30).
- 32 Należy w tym względzie zauważyć, że wydaje się, na podstawie postanowienia odsyłającego, że w postępowaniu przed sądem krajowym orzeczenie, o którego uznanie i wykonanie się zwrócono, zostało wydane zaocznie i że można przyjąć, iż spółka pozwana w postępowaniu przed sądem krajowym – która nie mogła skorzystać z mechanizmów ochronnych określonych w art. 26 rozporządzenia nr 44/2001, albowiem Republika Czeska nie była jeszcze członkiem Unii w chwili wydawania wyroku w państwie członkowskim pochodzenia – pozbawiona była możliwości skutecznego udziału w postępowaniu sądowym, gdyż orzeczenie wydano dokładnie tego samego dnia, w którym doręczono pismo wszczynające postępowanie w sprawie.
- 33 Z genezy, systematyki oraz celu art. 66 rozporządzenia nr 44/2001 wynika zatem, że pojęcie wejścia w życie zawarte w tym przepisie należy rozumieć jako odnoszące się do dnia, w którym rozporządzenie zaczęło obowiązywać w obu zainteresowanych państwach członkowskich.

- 34 Na pytanie prejudycjalne trzeba zatem odpowiedzieć, że art. 66 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że dla zastosowania tego rozporządzenia do celów uznania i wykonania orzeczenia sądowego konieczne jest, aby w chwili wydania takiego orzeczenia rozporządzenie to obowiązywało zarówno w państwie członkowskim pochodzenia, jak i w wezwanym państwie członkowskim.

W przedmiocie kosztów

- 35 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 66 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że dla zastosowania tego rozporządzenia do celów uznania i wykonania orzeczenia sądowego konieczne jest, aby w chwili wydania takiego orzeczenia rozporządzenie to obowiązywało zarówno w państwie członkowskim pochodzenia, jak i w wezwanym państwie członkowskim.

Podpisy